

**Principiile de la Haga
referitoare la alegerea legii aplicabile
contractelor comerciale internaționale**

traducere efectuată de
Radu Bogdan BOBEI

Editura C.H. Beck
București 2019

Cuprins

Principiile de la Haga referitoare la alegerea legii aplicabile contractelor comerciale internaționale	1
Preambul	1
Articolul 1 Domeniul de aplicare a Principiilor	1
Articolul 2 Libertatea de alegere	2
Articolul 3 Reguli de drept	2
Articolul 4 Alegere expresă și tacită	2
Articolul 5 Validitatea formală a alegerii legii aplicabile	3
Articolul 6 Acordul cu privire la alegerea legii aplicabile și conflictul între clauzele-standard (battle of forms)	3
Articolul 7 Autonomie	3
Articolul 8 Excluderea retrimiterii	4
Articolul 9 Domeniul de aplicare a legii alese	4
Articolul 10 Cesiunea de creanțe	4
Articolul 11 Normele imperative și ordinea publică	5
Articolul 12 Sediul social	5
<i>Comentariul privind Principiile de la Haga referitoare la alegerea legii aplicabile contractelor comerciale internaționale</i>	7
Lista abrevierilor	7
Introducere	9
Acorduri cu privire la alegerea legii aplicabile	10
Natura Principiilor	11
Obiectul și domeniul de aplicare a Principiilor	12
Conținutul Principiilor	13
Utilizatori potențiali ai Principiilor	15

Preambul	17
Articolul 1 Domeniul de aplicare a Principiilor	19
Introducere	19
Justificare	19
Restricționarea aplicării Principiilor la contractele comerciale	20
Excluderea contractelor încheiate de consumatori și a contractelor de muncă	22
Caracter internațional	23
Stabilirea caracterului internațional	24
Elemente non-pertinente	26
Articolul 2 Libertatea de alegere	31
Introducere	31
Justificare	31
Libertatea de alegere	32
Alegerea parțială sau multiplă a legii	32
Momentul și modificarea alegerii legii aplicabile	34
Absența cerinței existenței unei legături	36
Articolul 3 Reguli de drept	37
Introducere	37
General acceptate la nivel regional, supranațional și internațional	38
Un set neutru și echilibrat de reguli	40
Uzanțele comerciale	40
Cu excepția situației în care legea forului dispune altfel	41
Suplinirea lacunelor	41
Articolul 4 Alegere expresă și tacită	42
Introducere	42
Generalități privind alegerea legii aplicabile	42
Alegerea expresă a legii aplicabile	43
Alegerea tacită a legii aplicabile	44
Alegerea tacită care rezultă, în mod clar, din prevederile contractuale	45
Clauza de alegere a forului și alegerea tacită a legii aplicabile	46
Clauza de arbitraj și alegerea tacită	47
Circumstanțe care indică o alegere tacită	48

Nivelul de exigență a criteriului care determină existența unei alegeri tacite a legii aplicabile	48
Modificarea unei alegeri a legii aplicabile	49
Absența unei alegeri a legii aplicabile	49
Articolul 5 Validitatea formală a alegerii legii aplicabile	50
Introducere	50
Absența condițiilor de formă	50
Regulă materială de drept internațional privat	51
Raportul cu alte prevederi referitoare la validitatea formală	52
Convenția contrară a părților	53
Articolul 6 Acordul cu privire la alegerea legii aplicabile și conflictul între clauzele-standard (<i>battle of forms</i>)	54
Introducere	54
Aplicarea legii prezumate a constitui obiectul acordului părților	55
Alegerea legii aplicabile în conținutul condițiilor generale	56
Alegerea legii aplicabile în caz de conflict între condițiile generale (<i>battle of forms</i>)	57
a) <i>Situații care generează un fals conflict: articolul 6(1)(b), prima parte</i>	58
b) <i>Situații care generează un conflict real: articolul 6(1)(b), cea de-a doua parte</i>	59
Chestiuni de ordin general	60
Principiile și CVIM	61
Clauza de excepție limitată	64
Articolul 7 Autonomie	65
Introducere	65
Alegerea legii aplicabile tratată separat de contractul căruia i se aplică respectiva lege	66
Domeniul de aplicare a regulii	67
Autonomia (<i>severability</i>), o regulă larg recunoscută	68
Imposibilitatea de a contesta alegerea legii aplicabile, astfel efectuată de părți, " <i>numai pentru motivul nevalabilității contractului principal căruia i se aplică acea lege</i> "	68
Viciu care afectează atât alegerea legii aplicabile, astfel efectuată de părți, cât și contractul principal	69

Articolul 8 Excluderea retrimiterii	70
Introducere	70
Excluderea retrimiterii	71
Includere expresă a regulilor de drept internațional privat	73
Articolul 9 Domeniul de aplicare a legii alese	74
Introducere	74
Domenii particulare	75
Validitatea formală	79
Articolul 10 Cesiunea de creanțe	80
Introducere	80
Identificarea și aplicarea Principiilor pentru a soluționa chestiuni survenite în contextul cesiunilor de creanțe	82
Precedente internaționale	85
Chestiuni conexe	86
Articolul 11 Normele imperative și ordinea publică	86
Introducere	86
Raportul dintre articolul 11 și principiul autonomiei de voință	88
Raportul dintre normele imperative și ordinea publică	89
Normele imperative ale forului	91
Normele imperative ale unei alte legi	94
Ordinea publică a forului	96
Ordinea publică a unui stat a cărui lege ar fi aplicabilă în absența alegerii legii	99
Ordinea publică și normele imperative invocate în fața tribunalelor arbitrale	100
Articolul 12 Sediul social	102
Introducere	102
Justificare	102
Noțiunea de sediu social	102
Momentul la care se stabilește sediul social al unei societăți	103

Principiile de la Haga referitoare la alegerea legii aplicabile contractelor comerciale internaționale

(aprobate în data de 19 martie 2015)

Preambul

1. Acest instrument enunță principiile generale referitoare la alegerea legii aplicabile contractelor comerciale internaționale. Acestea proclamă principiul autonomiei de voință, sub rezerva incidenței unui număr limitat de excepții.
2. Acestea pot fi utilizate drept sursă de inspirație în scopul elaborării instrumentelor naționale, regionale, supranaționale și internaționale.
3. Acestea pot fi utilizate pentru a interpreta, completa și dezvolta reguli de drept internațional privat.
4. Acestea pot fi aplicate de instanțele statale sau de tribunalele arbitrale.

Articolul 1

Domeniul de aplicare a Principiilor

1. Aceste Principii se aplică alegerii legii aplicabile contractelor internaționale atunci când fiecare parte acționează în exercitarea fie a propriei activități comerciale, fie a propriei activități profesionale. Acestea nu se aplică contractelor încheiate de consumatori și contractelor de muncă.
2. În accepțiunea acestor Principii, un contract este internațional, cu excepția situației în care părțile au sediul social în același stat, iar relația dintre părți, precum și orice alte elemente pertinente au legătură, indiferent de alegerea legii aplicabile, numai cu acest stat.
3. Aceste Principii nu se referă la legea care guvernează:
 - (a) capacitatea persoanelor fizice;
 - (b) convențiile de arbitraj și convențiile de alegere a forului;

- (c) companiile sau alte entități colective și trusturile;
- (d) insolabilitatea;
- (e) efectele contractelor asupra proprietății;
- (f) chestiunea de a ști dacă un intermediar este în măsură să genereze raporturi juridice directe între terți și persoana pe seama căreia pretinde că acționează.

Articolul 2 Libertatea de alegere

1. Un contract este guvernat de legea aleasă de părți.
2. Părțile pot alege:
 - (a) legea aplicabilă totalității contractului sau unei părți a acestuia;
 - (b) legi diferite aplicabile unor părți diferite ale contractului.
3. Alegerea poate fi efectuată sau poate fi modificată în orice moment. Alegerea sau modificarea efectuată ulterior încheierii contractului nu afectează nici validitatea formală a contractului, nici drepturile terților.
4. Nu este obligatoriu să existe o legătură între legea aleasă și părțile tranzacției, respectiv între legea aleasă și tranzacția acestora.

Articolul 3 Reguli de drept

Părțile pot alege, în calitate de lege aplicabilă contractului, reguli de drept general acceptate la nivel regional, supranațional și internațional ca un set neutru și echilibrat de reguli, cu excepția situației în care legea forului dispune altfel.

Articolul 4 Alegere expresă și tacită

Alegerea legii aplicabile, sau orice modificare a alegerii legii aplicabile, trebuie să fie expresă sau trebuie să rezulte, în mod clar, din prevederile contractuale sau din circumstanțe. Acordul părților

perfectat, în sensul atribuirii competenței de soluționare a litigiilor izvorâte din contract unei instanțe statale sau unui tribunal arbitral, nu constituie, prin el însuși, un acord de alegere a legii aplicabile.

Articolul 5 Validitatea formală a alegerii legii aplicabile

Alegerea legii aplicabile nu trebuie să îndeplinească nicio condiție de formă, cu excepția situației în care părțile au convenit altfel.

Articolul 6 Acordul cu privire la alegerea legii aplicabile și conflictul între clauzele-standard (*battle of forms*)

1. Sub rezerva paragrafului 2:
 - (a) legea, astfel prezumată a constitui obiectul acordului părților, stabilește dacă există un acord al acestora cu privire la alegerea legii aplicabile;
 - (b) dacă părțile au utilizat clauze-standard care desemnează două legi diferite, iar potrivit acestora din urmă prevalează aceleași clauze-standard, se aplică legea desemnată de clauzele-standard care au prioritate de aplicare; dacă, potrivit acestor legi, prevalează clauze-standard diferite sau dacă, potrivit uneia din aceste legi, respectiv potrivit ambelor legi, nicio clauză-standard nu prevalează, nu există nicio alegere a legii aplicabile.
2. Legea statului pe teritoriul căruia este situat sediul social al unei părți stabilește dacă această parte și-a exprimat consimțământul cu privire la alegerea legii aplicabile, atunci când rezultă din împrejurări faptul că nu este rezonabil să se evalueze acest consimțământ potrivit legii stabilite de paragraful 1.

Articolul 7 Autonomie

Alegerea legii aplicabile contractului nu poate fi contestată numai pentru simplul motiv că acesta din urmă nu este valid.

Articolul 8

Excluderea retrimiterii

Alegerea legii aplicabile nu include regulile de drept internațional privat ale legii alese de părți, cu excepția situației în care părțile au convenit expres altfel.

Articolul 9

Domeniul de aplicare a legii alese

1. Legea aleasă de părți guvernează toate aspectele contractului intervenit între acestea, în special:

- (a) interpretarea contractului;
- (b) drepturile și obligațiile care decurg din contract;
- (c) executarea contractului și consecințele neexecutării acestuia, inclusiv evaluarea despăgubirilor;
- (d) variatele moduri de stingere a obligațiilor, termenele de prescripție și pierderea drepturilor întemeiate pe expirarea unui termen;
- (e) validitatea și consecințele nulității contractului;
- (f) sarcina probei și prezumțiile;
- (g) obligațiile precontractuale.

2. Paragraful 1(e) nu exclude aplicarea oricărei alte legi care guvernează validitatea formală a contractului.

Articolul 10

Cesiunea de creanțe

În ipoteza cesiunii convenționale a unei creanțe deținute de un creditor față de un debitor în temeiul contractului intervenit între creditor și debitor:

- (a) dacă părțile cesiunii de creanță au ales legea aplicabilă contractului, această lege guvernează drepturile și obligațiile reciproce ale creditorului și ale cesionarului care decurg din contractul intervenit între aceștia;

(b) dacă părțile contractului intervenit între debitor și creditor au ales legea aplicabilă acelui contract, această lege guvernează:

- (i) opozabilitatea cesiunii de creanță față de debitor;
- (ii) drepturile cesionarului față de debitor;
- (iii) caracterul liberator al prestației efectuate de debitor.

Articolul 11

Normele imperative și ordinea publică

1. Aceste Principii nu împiedică o instanță statală să aplice normele imperative ale forului, indiferent de legea aleasă de părți.

2. Legea forului stabilește situațiile în care instanța statală poate sau trebuie fie să aplice, fie să ia în considerare normele imperative ale unei alte legi.

3. O instanță statală poate înlătura aplicarea unei dispoziții a legii alese de părți numai dacă, respectiv în măsura în care, rezultatul unei asemenea aplicări ar fi manifest incompatibil cu noțiunile fundamentale ale ordinii publice a forului.

4. Legea forului stabilește situațiile în care instanța statală poate sau trebuie fie să aplice, fie să ia în considerare ordinea publică a unui stat a cărui lege ar fi aplicabilă în absența alegerii legii aplicabile.

5. Aceste Principii nu împiedică un tribunal arbitral să aplice sau să ia în considerare ordinea publică, sau să aplice sau să ia în considerare normele imperative ale unei alte legi decât ale legii alese de părți, dacă tribunalul arbitral are obligația sau este îndreptățit să procedeze în acest sens.

Articolul 12

Sediul social

În accepțiunea acestor Principii, dacă o parte are mai mult decât un singur sediu social, sediul social relevant este acel sediu care are legătura cea mai strânsă cu respectivul contract în momentul încheierii acestuia.

Comentariul privind Principiile de la Haga referitoare la alegerea legii aplicabile contractelor comerciale internaționale

Lista abrevierilor

Abreviere	Numele instrumentului
Convenția de la Haga privind intermedierea (1978)	Convenția de la Haga din 14 martie 1978 cu privire la legea aplicabilă contractelor de intermediere și reprezentării
Convenția de la Haga privind regimurile matrimoniale (1978)	Convenția de la Haga din 14 martie 1978 cu privire la legea aplicabilă regimurilor matrimoniale
Convenția de la Haga privind vânzarea (1986)	Convenția de la Haga din 22 decembrie 1986 cu privire la legea aplicabilă contractelor de vânzare internațională de mărfuri
Convenția de la Haga privind succesiunile (1989)	Convenția de la Haga din 1 august 1989 cu privire la legea aplicabilă succesiunilor pentru cauză de moarte
Convenția de la Haga privind acordurile de alegere a forului (2005)	Convenția de la Haga din 30 iunie 2005 privind acordurile de alegere a forului
Convenția de la Haga privind titlurile de valoare (2006)	Convenția de la Haga din 5 iulie 2006 cu privire la legea aplicabilă anumitor drepturi în considerarea titlurilor de valoare deținute de un intermediar
Protocolul de la Haga din 2007	Protocolul de la Haga din 23 noiembrie 2007 cu privire la legea aplicabilă obligațiilor de întreținere
CVIM	Convenția Națiunilor Unite privind vânzarea internațională de mărfuri (1980)
Regulile de arbitraj ICC	Regulile de arbitraj ale Camerei Internaționale de Comerț (2012)

Abreviere	Numele instrumentului
Regulile de arbitraj LCIA	Regulile de arbitraj ale Curții de Arbitraj Internațional de la Londra (2014)
Convenția din Mexic	Convenția interamericană cu privire la legea aplicabilă contractelor internaționale (Mexic, 1994)
Convenția de la New York	Convenția din 1958 privind recunoașterea și executarea silită a sentințelor arbitrale străine
PDEC	Principiile dreptului european al contractelor (2002)
Convenția de la Roma	Convenția de la Roma din 19 iunie 1980 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale
Regulamentul Roma I	Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului european și al Consiliului din 17 iunie 2008 cu privire la legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I)
Regulile de arbitraj UNCITRAL	Regulile de arbitraj ale Comisiei Națiunilor Unite pentru Dreptul Comercial Internațional (cu modificările din 2010)
Legea-Model UNCITRAL	Legea-Model UNCITRAL privind arbitrajul comercial internațional (1985), cu modificările adoptate în 2006
Ghidul UNCITRAL cu privire la garanții	Ghidul legislativ al Comisiei Națiunilor Unite cu privire la garanții (2007)
Principiile UNIDROIT	Principiile UNIDROIT cu privire la contractele comerciale internaționale (2010)
Convenția Națiunilor Unite privind creanțele	Convenția Națiunilor Unite privind cesiunea de creanțe în comerțul internațional (2001)
Convenția de la Viena	Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor (1969)

Introducere

1.1 Atunci când părțile încheie un contract care are legături cu mai mult decât un singur stat, survine, în mod obligatoriu, chestiunea identificării regulilor de drept aplicabile contractului intervenit între acestea. Răspunsul la această chestiune este, în mod evident, important pentru o instanță statală sau pentru un tribunal arbitral care trebuie să soluționeze litigiul intervenit între părți. De asemenea, răspunsul este important pentru părțile însele, care trebuie să cunoască setul de reguli de drept aplicabile propriilor obligații, atât din perspectiva planificării încheierii tranzacției, cât și din perspectiva executării contractului.

1.2 Stabilirea legii aplicabile unui contract fără a ține cont de voința exprimată de părțile contractului poate conduce la o imprevizibilitate nefolositoare, întrucât soluțiile existente diferă de la un stat la altul. În special pentru acest motiv, conceptul “autonomiei de voință”, astfel utilizat în scopul determinării legii aplicabile, s-a dezvoltat și a înflorit.

1.3 Autonomia de voință, prin care se înțelege prerogativa părților unui contract de a alege legea care îl guvernează, favorizează securitatea și previzibilitatea juridice în cadrul înțelegerii contractuale principale perfectate de părți și admite faptul că părțile unui contract sunt, probabil, în cea mai bună ipostază de a stabili setul de principii juridice care corespund cel mai bine tranzacției acestora. Numeroase state au ajuns la această concluzie în așa măsură încât, astăzi, concepția dominantă constă în conferirea eficacității autonomiei de voință. Totuși, principiul autonomiei de voință nu este, încă, aplicat universal.

1.4 Conferința de la Haga de drept internațional privat (“**Conferința de la Haga**”) apreciază că autonomia de voință prezintă avantaje considerabile. Conferința de la Haga încurajează aplicarea acestui principiu în statele care nu l-au adoptat încă sau care l-au adoptat cu semnificative restricții. De asemenea, Conferința de la Haga încurajează dezvoltarea și rafinarea acestui principiu acolo unde acesta din urmă a fost deja acceptat.

1.5 Pentru acest motiv, Conferința de la Haga a elaborat Principiile de la Haga referitoare la alegerea legii aplicabile contractelor comerciale internaționale (“Principiile”). Aceste Principii constituie atât o ilustrare a modalității prin care se instituie un regim atotcuprinzător al alegerii legii aplicabile, cât și drept un ghid de “bune practici” de stabilire și rafinare a principiului autonomiei de voință.

Acorduri cu privire la alegerea legii aplicabile

1.6 Alegerea legii aplicabile de către părți trebuie diferențiată de alte clauze contractuale care formează înțelegerea contractuală principală perfectată de părți (“**contractul principal**”). Contractul principal poate fi, de exemplu, un contract de vânzare, de servicii sau de împrumut. Părțile pot fie să aleagă legea aplicabilă contractului principal, fie să încheie un acord distinct cu privire la alegerea legii aplicabile (în ambele cazuri, acest acord va fi denumit “**acord cu privire la alegerea legii aplicabile**”).

1.7 Acordurile cu privire la alegerea legii aplicabile trebuie să fie diferențiate de clauzele sau acordurile “de jurisdicție” sau de “alegere a forului”, expresii care desemnează acordul părților cu privire la forul competent (în general, o instanță statală) să soluționeze litigiul. Acordurile cu privire la alegerea legii aplicabile trebuie să fie diferențiate, în egală măsură, de “clauzele (sau acordurile) de arbitraj”, care semnifică înțelegerea părților în sensul soluționării litigiului intervenit între acestea de un tribunal arbitral. Chiar dacă, în practică, aceste clauze sau acorduri (denumite pașă “**acorduri de soluționare a litigiilor**”) sunt, adesea, asociate acordurilor referitoare la alegerea legii aplicabile, sus-menționatele clauze deservesc scopuri diferite. Principiile nu abordează decât acordurile cu privire la alegerea legii aplicabile, însă nu și acordurile de soluționare a litigiilor sau alte aspecte considerate, în mod uzual, chestiuni procedurale.

Natura Principiilor

1.8 Așa cum sugerează titlul, Principiile nu constituie un instrument cu putere juridică obligatorie, așa cum este o convenție (tratat) pe care statele sunt obligate să o aplice direct sau să o transpună în sistemul de drept intern. Nu este vorba nici despre o lege-model în considerarea căreia statele ar fi încurajate să o adopte. Mai degrabă, este vorba despre un set de reguli generale sau principii în considerarea cărora Conferința de la Haga încurajează fiecare stat să procedeze, în funcție de particularitățile locale, la integrarea acestora propriului regim intern de soluționare a conflictului de legi. În acest mod, Principiile pot direcționa reformarea normelor locale privind conflictele de legi prin luarea în considerare a instrumentelor juridice existente în acest domeniu (cum ar fi, de exemplu, Regulamentul Roma I și Convenția din Mexic; ambele instrumente consacră și aplică principiul autonomiei de voință).

1.9 În calitate de instrument lipsit de obligativitate juridică, Principiile se diferențiază de alte instrumente elaborate de Conferința de la Haga. Deși nu este exclusă dezvoltarea viitoare, sub egida acestei organizații internaționale, a unui instrument care să aibă putere juridică obligatorie, Conferința de la Haga consideră că un set de principii neobligatorii, dar cu valoare consultativă este, pentru moment, apt să promoveze atât acceptarea principiului autonomiei de voință în domeniul alegerii legii aplicabile contractelor internaționale, cât și dezvoltarea unor regimuri juridice coerente care aplică acest principiu într-o modalitate echilibrată și eficace. Prin influențarea reformelor legislative, Principiile ar trebui să favorizeze armonizarea progresivă, în raporturile dintre state, a soluțiilor stabilite în acest domeniu și ar putea să ofere prilejul adoptării unui instrument cu putere juridică obligatorie.

1.10 Dacă elaborarea unor principii lipsite de obligativitate juridică constituie o noutate pentru Conferința de la Haga, instrumentele denumite „Principii” sunt relativ uzuale în practica elaborării textelor internaționale. De fapt, Principiile se alătură unui număr